DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 6 september 2011 *

I mål C-108/10,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Tribunale di Venezia (Italien) genom beslut av den 4 januari 2010, som inkom till domstolen den 26 februari 2010, i målet

Ivana Scattolon

mot

Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, J.-J. Kasel och D. Šváby samt domarna G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič (referent), C. Toader och M. Safjan,

* Rättegångsspråk: italienska.

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: handläggaren A. Impellizzeri,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 1 februari 2011,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Ivana Scattolon, genom N. Zampieri, A. Campesan och V. De Michele, avvocati,

— Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av L. D'Ascia, avvocato dello Stato,

— Europeiska kommissionen, genom C. Cattabriga och J. Enegren, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 5 april 2011 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av

verksamheter (EGT L 61, s. 26; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 91), av rådets direktiv 2001/23/EG av den 12 mars 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter (EGT L 82, s. 16) och av allmänna rättsprinciper.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Ivana Scattolon och Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca (ministeriet för utbildning, universitet och forskning, nedan kallat Ministero), angående den omständigheten att Ivana Scattolon inte fick tillgodoräkna sig sin anställningstid i Scorzè kommun, som var hennes tidigare arbetsgivare, när hon överflyttades till sin tjänst vid Ministero.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 I artikel 1.1 i direktiv 77/187, i dess ursprungliga lydelse, föreskrevs följande:

”Detta direktiv skall tillämpas vid överlåtelse[*] av ett företag, en verksamhet eller del av en verksamhet till en annan arbetsgivare genom lagenlig överlåtelse[*] eller fusion.” [*I överensstämmelse med andra språkversioner av direktivet används i stället för uttrycket ”överlåtelse ... genom lagenlig överlåtelse” nedan uttrycket ”övergång ... till följd av avtal”. Övers. anm.]

4 Enligt artikel 2 i direktiv 77/187 ska med ”överlåtare” förstås varje fysisk eller juridisk person som till följd av en övergång enligt artikel 1.1 i samma direktiv upphör att vara arbetsgivare i företaget. Med ”förvärvare” förstås varje fysisk eller juridisk person som till följd av en sådan övergång blir arbetsgivare i företaget.

5 Artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 77/187 hade följande lydelse:

”1. Överlåtarens rättigheter och skyldigheter på grund av ett anställningsavtal eller ett anställningsförhållande som gäller vid tidpunkten för [övergången] enligt artikel 1.1 skall till följd av sådan [övergång] övergå på förvärvaren.

…

2. Efter [övergången] enligt artikel 1.1 skall förvärvaren vara bunden av villkoren i löpande kollektivavtal på samma sätt som överlåtaren var bunden av dessa villkor till dess att avtalets giltighetstid har löpt ut eller ett nytt kollektivavtal har börjat gälla.

Medlemsstaterna får begränsa den period under vilken de skall vara bundna av ett sådant avtal, med det förbehållet att den inte får vara kortare än ett år.”

6 I artikel 4 i direktiv 77/187 föreskrevs följande:

”1. [Övergången] av ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet skall i sig inte utgöra skäl för uppsägning från överlåtarens eller förvärvarens sida. Denna

bestämmelse skall dock inte hindra uppsägningar som sker av ekonomiska, tekniska eller organisatoriska skäl där förändringar i arbetsstyrkan ingår.

…

2. Om anställningsavtalet eller anställningsförhållandet upphör därför att [övergången] enligt artikel 1.1 medför en genomgripande förändring av arbetsvillkoren som är till nackdel för arbetstagaren, skall arbetsgivaren anses vara ansvarig för att anställningsavtalet eller anställningsförhållandet har upphört."

7 Efter ikraftträdandet av rådets direktiv 98/50/EG av den 29 juni 1998 om ändring av direktiv 77/187/EEG (EGT L 201, s. 88) – vars införlivandefrist för medlemsstaterna löpte ut den 17 juli 2001 – fick artikel 1.1 i direktiv 77/187 följande lydelse:

"a) Detta direktiv skall tillämpas vid [övergång] av ett företag, en verksamhet eller en del av ett företag eller en verksamhet till en annan arbetsgivare [till följd av avtal] eller fusion.

b) Med förbehåll för vad som sägs under a och i nedan följande bestämmelser i denna artikel, skall med [övergång] enligt detta direktiv förstås [övergång] av en ekonomisk enhet, som behåller sin identitet och varmed förstås en organiserad gruppering av tillgångar vars syfte är att bedriva ekonomisk verksamhet, vare sig denna utgör huvud- eller sidoverksamhet.

c) Detta direktiv skall tillämpas på offentliga och privata företag som bedriver ekonomisk verksamhet, med eller utan vinstsyfte. En administrativ omorganisation av offentliga förvaltningsmyndigheter eller en överlåtelse av administrativa funktioner mellan offentliga förvaltningsmyndigheter skall inte betraktas som en [övergång] enligt detta direktiv."

8 Direktiv 77/187, i dess lydelse enligt direktiv 98/50, har efter en kodifiering upphävts genom direktiv 2001/23.

9 Artikel 1.1 i direktiv 2001/23 motsvarar artikel 1.1 i direktiv 77/187, i dess lydelse enligt direktiv 98/50. Definitionerna av begreppen överlåtare och förvärvare i direktiv 2001/23 motsvarar i allt väsentligt dem i artikel 2 i direktiv 77/187.

10 Artikel 3.1 och 3.3 i direktiv 2001/23 motsvarar i stort sett artikel 3.1 och 3.2 i direktiv 77/187. Artikel 4 i direktiv 2001/23 motsvarar, i sin tur, artikel 4 i direktiv 77/187.

Den nationella lagstiftningen

Artikel 2112 i den italienska civillagen

11 I Italien har direktiv 77/187, och sedermera direktiv 2001/23, genomförts främst genom artikel 2112 i civillagen vari det föreskrivs att ”[v]id övergång av företag ska anställningsförhållandet fortsätta med förvärvaren. Arbetstagaren ska behålla de rättigheter som följer av detta anställningsförhållande. … Förvärvaren ska tillämpa de ... kollektivavtal som gällde vid tiden för övergången fram till dess att de löper ut, om de inte ersätts av andra kollektivavtal som tillämpas i förvärvarens verksamhet.”

Artikel 8 i lag nr 124/99 och de ministerdekret genom vilka den genomförs

12 Fram till 1999 utfördes serviceuppdragen till de offentliga italienska skolorna, i form av bland annat städning och underhåll av lokaler samt administrativt bistånd, delvis av statlig administrativ, teknisk och övrig personal (TA-personal) och delvis av lokala myndigheter, som exempelvis kommuner. De lokala myndigheterna tillhandahöll tjänsterna antingen via sin egen TA-personal (nedan kallad de lokala myndigheternas TA-personal) eller via kontrakt med privata företag.

13 De lokala myndigheternas TA-personal avlönades enligt villkoren i det nationella kollektivavtalet för anställda – regionala och lokala myndigheter (Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro – Regioni Autonomie Locali, nedan kallat kollektivavtalet för anställda vid lokala myndigheter). Den statliga TA-personal som var anställd på de offentliga skolorna avlönades däremot enligt villkoren i kollektivavtalet för anställda inom skolväsendet (Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro della Scuola, nedan kallat kollektivavtalet för anställda inom skolväsendet).

14 I lag nr 124/99 av den 3 maj 1999 om antagande av brådskande åtgärder för skolpersonal (legge n° 124, disposizioni urgenti in materia di personale scolastico) (GURI nr 107 av den 10 maj 1999, s. 4) (nedan kallad lag nr 124/99) fastställdes att de lokala myndigheternas TA-personal inom det offentliga skolväsendet, från och med den 1 januari 2000, skulle överföras till registret över statsanställd TA-personal.

15 I artikel 8.1 och 8.2 i lag nr 124/99 föreskrivs i det avseendet följande:

”1. Staten ska bära ansvaret för TA-personal … i statliga verksamheter och skolor. Bestämmelser enligt vilka kommuner och provinser ska tillhandahålla sådan personal upphör att gälla.

2. Personal enligt första stycket, som vid tidpunkten för denna lags ikraftträdande är anställd av lokala myndigheter vid statliga utbildningsanstalter den dag då denna lag träder i kraft, ska överföras till registret över statsanställd TA-personal och inplaceras i enlighet med sina yrkeskvalifikationer i motsvarande tjänstebeskrivningar, för att utföra de uppgifter som omfattas av dessa tjänstebeskrivningar. De personalmedlemmar vilkas kvalifikationer och tjänstebeskrivningar inte har någon motsvarighet hos den statliga TA-personalen kan välja att förbli anställda vid den lokala myndigheten inom tre månader från denna lags ikraftträdande. Deras intjänade anställningstid i ursprungskommunen ska tillgodoräknas i rättsligt och ekonomiskt hänseende, och de har till en början rätt till fortsatt tjänst på tjänstgöringsstället om sådan tjänst är vakant.”

16 Lag nr 124/99 genomfördes genom dekret av den 23 juli 1999 om överföring av de lokala myndigheternas TA-personal till staten enligt artikel 8 i lag nr 124/99 (decreto trasferimento del personale ATA dagli enti locali allo Stato, ai sensi dell’art. 8 della legge 3 maggio 1999, nr 124) (GURI nr 16 av den 21 januari 2000, s. 28) (nedan kallat ministerdekretet av den 23 juli 1999). Artikel 3 i nämnda dekret har följande lydelse:

”…

Utbildningsministern ska i ett dekret ... fastställa kriterierna för inplaceringen inom skolsektorn av den berörda personalens löner och anpassningen till lönerna inom denna sektor, utifrån ersättningar, olika slags lönetillägg och tillgodoräknande, i rättsligt och ekonomiskt hänseende, samt dess inverkan på personalplaneringen, av anställningstiden hos den lokala myndigheten, efter att ha slutit ett kollektivavtal som ska förhandlas fram ... mellan [Agenzia per la rappresentanza negoziale delle pubbliche

amministrazioni (offentliga sektorns förhandlingsorgan), nedan kallat ARAN] och fackföreningarna …”

17 Artikel 9 i ministerdekretet av den 23 juli 1999 har följande lydelse:

”Staten ska från och med den 24 maj 1999 överta de lokala myndigheternas roll i de avtal som dessa slutit och senare eventuellt förnyat, vad gäller den del som ska säkerställa TA-funktionerna i den statliga skolan, i stället för att anställa ny personal. ... Staten ska, utan att det påverkar den fortsatta verksamheten för kontrakterad tredjeman, ... i enlighet med gällande lagstiftning, överta de avtal som de lokala myndigheterna har ingått med företag ... för sådana TA-tjänster som de lokala myndigheterna enligt lagen har ålagts att utföra i stället för staten …”

18 Avtalet mellan ARAN och fackföreningarna, vilket föreskrivs i artikel 3 i ministerdekretet av den 23 juli 1999, undertecknades den 20 juli 2000 och godkändes genom ministerdekretet av den 5 april 2001 om godkännande av avtalet av den 20 juli 2000 mellan ARAN och företrädarna för de fackliga organisationerna och sammanslutningarna angående kriterierna för inplacering av personal som tidigare haft anställning vid de lokala myndigheterna och som överförts till skolsektorn (decreto recepimento dell’accordo ARAN – Rappresentanti delle organizzazioni e confederazioni sindicali in data 20 luglio 2000, sui criteri di inquadramento del personale già dipendente degli enti locali e transitato nel comparto scuola) (GURI nr 162 av den 14 juli 2001, s. 27) (nedan kallat ministerdekretet av den 5 april 2001).

19 I avtalet föreskrivs följande:

”*Artikel 1*

Tillämpningsområde

Detta avtal ska tillämpas från och med den 1 januari 2000 på anställd personal vid de lokala myndigheterna som överförts till skolsektorn i enlighet med artikel 8 i [lag nr 124/99] och ... ministerdekretet ... av den 23 juli 1999 ...

Artikel 2

Avtalsförhållande

1. Från och med den 1 januari 2000 ska [kollektivavtalet för anställda vid lokala myndigheter] inte längre tillämpas på den personal som berörs av detta avtal ... Från och med samma datum ska denna personal omfattas av [kollektivavtalet för anställda inom skolväsendet], inbegripet alla slags lönetillägg, om inte annat föreskrivs i följande artiklar.

…

Artikel 3

Placering i lönegrad och lön

1. De arbetstagare som avses i artikel 1 i detta avtal ska på löneskalan placeras in på den lönenivå som motsvarar yrkeskvalifikationerna inom skolsektorn, ... på följande sätt. Dessa arbetstagare ska ha rätt till ... en lön med ett belopp som motsvarar den årslön de hade den 31 december 1999, eller närmast lägre lönegrad, och den ska bestå av lön och individuella tillägg för tjänsteår samt, för dem som har rätt till sådana,

[ersättningar enligt kollektivavtalet för anställda vid lokala myndigheter]. Eventuella skillnader mellan storleken på det belopp som ska betalas ut enligt lönegradsplaceringen och den lön som arbetstagaren hade den 31 december 1999, i enlighet med vad som angetts ovan, ska betalas ut individuellt till den aktuella arbetstagaren och med en viss fördröjning med hänsyn till övergången till nästa lönenivå. Den personal som berörs av detta avtal har rätt till en särskild tilläggsersättning till det belopp som gällde den 31 december 1999 om detta är högre än det belopp som beviljas för motsvarande kvalifikationer inom skolsektorn. ...

…

Artikel 9

Grundlön och lönetillägg

1. Från och med den 1 januari 2000 ska samtliga bestämmelser som avser ekonomiska ersättningar i [kollektivavtalet för anställda inom skolväsendet] tillämpas på den personal som avses i detta avtal, i enlighet med de villkor som fastställts i nämnda kollektivavtal.

2. Från och med den 1 januari 2000 ska den personal som avses i detta avtal preliminärt ha rätt till en individuell tilläggsersättning som motsvarar bruttobeloppen i den tabell ... som utgör bilaga till [kollektivavtalet för anställda inom skolväsendet]. …

…”

20 Dessa bestämmelser har gett upphov till rättsliga förfaranden som inletts av medlemmar av den överförda TA-personalen, vilka har krävt ett tillgodoräknande fullt ut av den sammanlagda anställningstiden hos de lokala myndigheterna. De har i detta avseende gjort gällande att de kriterier som antogs inom ramen för det avtal som godkändes genom ministerdekretet av den 5 april 2001 har lett till att de, när de övergick till att bli statsanställd TA-personal, fick samma lönegradsplacering och löner som statlig TA-personal med kortare anställningstid. Enligt deras resonemang föreligger det en skyldighet enligt artikel 8 i lag nr 124/99 att låta varje medlem av den överförda TA-personalen tillgodoräkna sig sin anställningstid hos den lokala myndigheten, så att var och en av dessa medlemmar, från den 1 januari 2000, får samma ersättning som statlig TA-personal som har varit anställd lika länge.

21 Denna tvistefråga ledde under år 2005 till att Corte suprema di cassazione (kassationsdomstol) meddelade flera domar i vilka den till övervägande del godtog nämnda resonemang.

Lag nr 266/2005

22 Den italienska lagstiftaren har, genom att godkänna en ändring som den italienska regeringen gjort i artikel 1 i lag nr 266/2005 av den 23 december 2005 med bestämmelser om utformningen av statens årliga och fleråriga budget (2006 års finanslag) (legge nº 266/2005, disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2006)) (ordinarie tillägg till GURI nr 302 av den 29 december 2005) (nedan kallad lag nr 266/2005), infört en punkt 218 med följande lydelse:

”Artikel 8.2 i [lag nr 124/99] ska förstås så, att anställda vid lokala myndigheter som överförs till staten i egenskap av [TA-personal] ska placeras i lönegrader och i enlighet med tjänstebeskrivningar som motsvarar statliga anställningar, på grundval av

den totala ersättning som de hade vid tiden för överföringen. Lönegraden ska motsvara den årslön som de hade den 31 december 1999 eller den närmast lägre lönegraden, bestående av lön, individuella tillägg för tjänsteår och där så är tillämpligt de tillägg som föreskrivs i de [kollektivavtal för anställda vid lokala myndigheter] som gällde vid tidpunkten för deras överföring till staten. Eventuella skillnader mellan den lönegrad i vilken inplacering skett efter överföringen och den berörda personalens lön per den 31 december 1999 ... ska betalas till den enskilde arbetstagaren och beaktas för framtida uppflyttningar i lönegrad. Denna bestämmelse tillämpas inte på domar och beslut som avkunnats före dagen för denna lags ikraftträdande."

23 Flera domstolar har vänt sig till Corte costituzionale (författningsdomstolen) med frågor om huruvida artikel 1.218 i lag nr 266/2005 är förenlig med den italienska konstitutionen och särskilt med principen om den dömande maktens oberoende, som innebär ett förbud för lagstiftaren att blanda sig i uppgiften, som i Italien är förbehållen Corte suprema di cassazione, att ge en enhetlig tolkning av lagen.

24 Corte costituzionale har genom dom av den 18 juni 2007, samt genom senare beslut, slagit fast att artikel 1.218 i lag nr 266/2005 inte innebär ett sådant åsidosättande av allmänna rättsprinciper som gjorts gällande. Corte costituzionale anser bland annat att bestämmelsen inte innebar något nytt i förhållande till artikel 8.2 i lag nr 124/99 och att den underlättar överföringen av de lokala myndigheternas TA-personal till staten, vilken personal befinner sig i en annan situation än den personal som vid tidpunkten för överföringen redan fanns upptagen i registret över statsanställd personal.

25 År 2008 ställde Corte suprema di cassazione en ny fråga till Corte costituzionale angående lag nr 266/2005 och dess förenlighet med konstitutionen med hänvisning till principen om ett effektivt domstolskydd i artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen).

26 Corte costituzionale slog, genom dom av den 16 november 2009, fast att artikel 1.218 i lag nr 266/2005 inte innebar ett åsidosättande av denna princip. Rätten fann bland annat att bestämmelsen utgjorde en av flera möjliga tolkningar av artikel 8.2 i lag nr 124/99 och att den således inte innebar en negativ förändring av en förvärvad rättighet.

27 Under åren 2008 och 2009 lämnade medlemmar av de lokala myndigheters TA-personal, som varit föremål för en överföring, in tre ansökningar till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna vari de gjorde gällande att Republiken Italien, genom att anta artikel 1.218 i lag nr 266/2005, hade brutit mot artikel 6 i Europakonventionen och mot artikel 1 i tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Genom dom av den 7 juni 2011 biföll Europadomstolen talan i samtliga tre fall (Europadomstolens dom i målet Agrati m.fl. mot Italien).

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

28 Ivana Scattolon, som sedan den 16 maj 1980 varit anställd i Scorzè kommun som vaktmästare i statliga skolor, har, fram till den 31 december 1999, utfört arbetet såsom medlem av de lokala myndigheternas TA-personal.

29 Från och med den 1 januari 2000 överfördes hon, med tillämpning av artikel 8 i lag nr 124/99, till den statliga TA-personalen.

30 Ivana Scattolon placerades med tillämpning av ministerdekretet av den 5 april 2001 i en lönegrad som i statlig anställning motsvarar nio års tjänstgöringstid.

31 Eftersom Ivana Scattolon inte fick tillgodoräkna sig de närmare tjugo tjänsteår som hon förvärvat i Scorzè kommun och därmed kom att drabbas av en rejäl lönesänkning, väckte hon, genom ansökan som inkom den 27 april 2005, talan vid Tribunale di Venezia för att få sin sammanlagda anställningstid hos kommunen Scorzè godkänd och, i konsekvens därmed, placeras i en lönegrad som, för den statliga TA-personalen, motsvarar 15–20 tjänsteår.

32 Till följd av att artikel 1.218 i lag nr 266/2005 antogs vilandeförklarade Tribunale di Venezia målet och återförvisade frågan om nämnda bestämmelses förenlighet med i synnerhet principerna om rättssäkerhet och ett effektivt domstolsskydd till Corte costituzionale. Corte costituzionale fann i beslut av den 9 juni 2008, med hänvisning till sin dom den 18 juni 2007, att artikel 1.218 i lag nr 266/2005 inte innebar ett sådant åsidosättande av allmänna rättsprinciper som gjorts gällande.

33 Mot denna bakgrund beslutade Tribunale di Venezia att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1. Ska [direktiv 77/187] … och/eller [direktiv 2001/23] eller annan [unions]lagstiftning som kan anses vara relevant tolkas så, att bestämmelserna i fråga är tillämpliga i en situation där anställda som utför kompletterande städ- och underhållstjänster i statliga byggnader för undervisning överförs från lokala myndigheter

(kommuner och provinser) till staten, när denna överföring lett till att staten övertar ansvaret, inte bara för verksamheten och all berörd vaktmästeripersonals anställningar utan även för de entreprenadavtal som ingåtts med privata företag för utförande av dessa tjänster?

2. Ska det fortsatta anställningsförhållande som föreskrivs i artikel 3.1 första stycket i direktiv [77/187] … (vilket tillsammans med [direktiv 98/50] … införlivats i [direktiv 2001/23] …) tolkas så, att fastställande av ekonomiska ersättningar som görs av förvärvaren och som avser anställningstidens längd måste ske med iakttagande av den anställdes samtliga anställningsår, även hos överlåtaren?

3. Ska artikel 3 i [direktiv 77/187] ... och/eller [direktiven 98/50 ... och 2001/23] ... tolkas så, att arbetstagarnas förmåner som bibehålls i förhållande till förvärvaren även innefattar sådana som uppkommit under anställningen hos överlåtaren, såsom den som rör anställningstidens längd, när de är förbundna med ekonomiska rättigheter enligt det hos förvärvaren tillämpliga kollektivavtalet?

4. Ska de allmänna principerna i unionsrätten om rättssäkerhet, skydd för berättigade förväntningar, parternas likställdhet i processen, effektivt domstolsskydd och en oavhängig domstol, och mer allmänt rätten till en rättvis rättegång, som säkerställs genom artikel 6 [FEU], i förening med artikel 6 i [Europakonventionen] och artiklarna 46, 47 och 52.3 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, proklamerad i Nice den 7 december 2000, såsom den införlivats i Lissabonfördraget, tolkas så, att de utgör hinder för att den italienska staten antar en juridiskt giltig tolkningsbestämmelse, efter en avsevärd tid (5 år), som inte överensstämmer med ordalydelsen i den bestämmelse som ska tolkas och med fast rättspraxis från den domstol som har till uppgift att säkerställa en enhetlig tolkning av lagen, då denna bestämmelse dessutom har betydelse för avgörandet av mål i vilka den italienska staten själv är part?”

Förfarandet vid domstolen

34 Ivana Scattolon har, genom skrivelse av den 9 juni 2011 och mot bakgrund av domen i det ovannämnda målet Agrati m.fl., begärt att det muntliga förfarandet skall återupptas.

35 Det ska i det avseendet påpekas att domstolen enligt fast praxis på eget initiativ eller på förslag från generaladvokaten, eller på parternas begäran, kan återuppta det muntliga förfarandet i enlighet med artikel 61 i sina rättegångsregler, om den anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet eller om detsamma ska avgöras på grundval av ett argument som inte har kunnat avhandlas mellan parterna (se, bland annat, dom av den 14 december 2004 i mål C-210/03, Swedish Match, REG 2004, s. I-11893, punkt 25, av den 26 juni 2008 i mål C-284/06, Burda, REG 2008, s. I-4571, punkt 37, och av den 17 mars 2011 i mål C-221/09, AJD Tuna, REU 2011, s. I-1655, punkt 36).

36 Domstolen finner att den förfogar över de uppgifter som är nödvändiga för att pröva förevarande begäran om förhandsavgörande och att målet inte ska avgöras på grundval av ett argument som ännu inte har avhandlats vid den.

37 Ivana Scattolons begäran om en ny muntlig förhandling och hennes i andra hand framställda begäran om att få inkomma med ytterligare skriftliga yttranden ska därmed avslås.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

38 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan i syfte att få klarhet i om det rör sig om en ”övergång av ett företag” i den mening som avses i unionslagstiftningen om skydd för arbetstagarnas rättigheter, när en offentlig myndighet i en medlemsstat övertar personal från en annan offentlig myndighet som tillhandahåller kompletterande service till skolor.

39 Endast personer som i egenskap av arbetstagare i den aktuella medlemsstaten är föremål för något slag av skydd enligt den nationella arbetsrätten (se, bland annat, dom av den 10 december 1998 i de förenade målen C-173/96 och C-247/96, Hidalgo m.fl., REG 1998, s. I-8237, punkt 24, och av den 14 september 2000 i mål C-343/98, Collino och Chiappero, REG 2000, s. I-6659, punkt 36) kan göra gällande denna lagstiftning. Det ska därför till att börja med påpekas att det framgår av den hänskjutande domstolens slutsatser, vilka inte har ifrågasatts av den italienska regeringen, att TA-personalen vid de offentliga skolorna i Italien omfattades av ett sådant skydd. Unionslagstiftningen om skydd för arbetstagarnas rättigheter är således tillämplig på Ivana Scattolon under förutsättning att hon uppfyller de tillämpningsvillkor som särskilt anges i denna lagstiftning.

40 Det ska inledningsvis även påpekas att övertagandet av denna personal skedde den 1 januari 2000, det vill säga före utgången av att den tidsfrist inom vilken medlemsstaterna skulle införliva direktiv 98/50 och före antagandet av direktiv 2001/23. Den fråga som den hänskjutande domstolen har ställt ska därför prövas utifrån direktiv 77/187 i dess ursprungliga lydelse (se, analogt, dom av den 20 november 2003 i mål C-340/01, Abler m.fl., REG 2003, s. I-14023, punkt 5, och av den 9 mars 2006 i mål C-499/04, Werhof, REG 2006, s. I-2397, punkterna 15 och 16).

41 Enligt artikel 1.1 i direktiv 77/187, i ovannämnda lydelse, var direktivet tillämpligt vid ”[övergång] av ett företag, en verksamhet eller del av en verksamhet till en annan arbetsgivare [till följd av avtal] eller fusion”. Det ska därför undersökas huruvida en nationell offentlig myndighets övertagande av personal från en annan offentlig myndighet som tillhandahåller sådana tjänster som avses i det nationella målet uppfyller samtliga krav i denna bestämmelse.

Huruvida det rör sig om ett ”företag” i den mening som avses i direktiv 77/187

42 Begreppet företag i artikel 1.1 i direktiv 77/187 omfattar varje varaktigt organiserad ekonomisk enhet, oberoende av dess rättsliga form och oberoende av hur den finansieras. Begreppet avser en organisation av personer och tillgångar som är tillräckligt strukturerad och oberoende och som kan bedriva en ekonomisk verksamhet genom vilken ett särskilt syfte eftersträvas (dom av den 10 december 1998 i de förenade målen C-127/96, C-229/96 och C-74/97, Hernández Vidal m.fl., REG 1998, s. I-8179, punkterna 26 och 27, av den 26 september 2000 i mål C-175/99, Mayeur, REG 2000, s. I-7755, punkt 32, och domen i det ovannämnda målet Abler m.fl., punkt 30, se även, med avseende på artikel 1.1 i direktiv 2001/23, dom av den 13 september 2007 i mål C-458/05, Jouini m.fl., REG 2007, s. I-7301, punkt 31, och av den 29 juli 2010 i mål C-151/09, UGT-FSP, REU 2010, s. I-7991, punkt 26).

43 Begreppet ekonomisk verksamhet i den definition som anges i föregående punkt utgörs av all verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad (dom av den 25 oktober 2001 i mål C-475/99, Ambulanz Glöckner, REG 2001, s. I-8089, punkt 19, av den 24 oktober 2002 i mål C-82/01 P, Aéroports de Paris mot kommissionen, REG 2002, s. I-9297, punkt 79, och av den 10 januari 2006 i mål C-222/04, Cassa di Risparmio di Firenze m.fl., REG 2006, s. I-289, punkt 108).

44 Verksamhet som innebär myndighetsutövning omfattas inte av begreppet ekonomisk verksamhet (se, bland annat, dom av den 1 juli 2008 i mål C-49/07, MOTOE, REG 2008, s. I-4863, punkt 24 och där angiven rättspraxis, och, med avseende på direktiv 77/187, dom av den 15 oktober 1996 i mål C-298/94, Henke, REG 1996, s. I-4989, punkt 17). Tjänster som tillhandahålls utan myndighetsutövning i det allmännas intresse, utan vinstsyfte och i konkurrens med de tjänster som vinstdrivande näringsidkare erbjuder har däremot ansetts omfattas av begreppet ekonomisk verksamhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 april 1991 i mål C-41/90, Höfner och Elser, REG 1991, s. I-1979, punkt 22, svensk specialutgåva, volym 11, s. I-135, domen i det ovannämnda målet Aéroports de Paris mot kommissionen, punkt 82, och domen i det ovannämnda målet Cassa di Risparmio di Firenze m.fl., punkterna 122 och 123).

45 Såsom framgår av artikel 8 i lag nr 124/99 består den personalstyrka som staten har övertagit i förevarande fall av de lokala myndigheternas TA-personal inom det offentliga skolväsendet. Av handlingarna i målet framgår även att denna personals verksamhet består i att tillhandahålla den kompletterande service som skolorna behöver för att kunna utföra sin utbildningsuppgift under bästa möjliga förutsättningar. Den service som erbjuds utgörs av bland annat städning och underhåll av lokaler samt av administrativt bistånd.

46 Det framgår dessutom av den hänskjutande domstolens uppgifter och av artikel 9 i ministerdekretet av den 23 juli 1999, att dessa tjänster i vissa fall har anförtrotts privata näringsidkare genom underentreprenad. Det är även utrett att tillhandahållandet av dessa tjänster inte kan betraktas som myndighetsutövning.

47 Härav följer att den verksamhet som de arbetstagare som berörs av den i det nationella målet aktuella övergången bedriver ska betraktas som ekonomisk verksamhet i den mening som avses i ovannämnda praxis, genom vilken ett särskilt syfte eftersträvas, nämligen att tillhandahålla skolor tekniskt och administrativt bistånd. Det framgår även att TA-personalen har beskrivits som en strukturerad organisation av arbetstagare.

48 Det återstår att, mot bakgrund av den rättspraxis som det hänvisas till ovan i punkt 42 och i den italienska regeringens skriftliga yttranden, undersöka om, för det första, kvalificeringen av den berörda personalen som ”företag” påverkas av att det inte finns några tillgångar, om, för det andra, denna grupp arbetstagare är tillräckligt självständig för att kunna kvalificeras som en ekonomisk enhet och därmed som ett företag och, slutligen, om den omständigheten att arbetstagarna i fråga ingår i den offentliga förvaltningen överhuvudtaget har någon betydelse.

49 Vad för det första gäller bristen på tillgångar har domstolen vid upprepade tillfällen slagit fast att verksamheten inom vissa sektorer i huvudsak baserar sig på arbetskraft. I dessa fall kan ett strukturerat kollektiv av arbetstagare, trots bristen på betydande tillgångar, materiella eller immateriella, anses utgöra en ekonomisk enhet i den mening som avses i direktiv 77/187 (se, bland annat, avseende städbranschen, domen i de ovannämnda förenade målen Hernández Vidal m.fl., punkt 27, domen i de ovannämnda förenade målen Hidalgo m.fl., punkt 26, se även, med avseende på direktiv 2001/23, dom av den 20 januari 2011 i mål C-463/09, CLECE, REU 2011, s. I-95, punkt 39).

50 Denna rättspraxis är tillämplig på situationen i det nationella målet, eftersom ingen av de verksamheter som den aktuella gruppen av arbetstagare bedriver tycks kräva några betydande tillgångar. Kvalificeringen av denna enhet som en ekonomisk enhet kan således inte uteslutas för att den, förutom nämnda personal, saknar betydande materiella eller immateriella tillgångar.

51 Vad för det andra gäller frågan huruvida en sådan grupp arbetstagare som avses i det nationella målet är tillräckligt självständig, ska det påpekas att begreppet självständighet enligt unionslagstiftningen om skydd för arbetstagarnas rättigheter ska förstås som de befogenheter som de ansvariga inom den aktuella gruppen arbetstagare har att relativt fritt och oberoende organisera arbetet inom gruppen, och närmare bestämt ge order och instruktioner samt fördela uppgifter åt underordnade arbetstagare inom den aktuella enheten, och detta utan direkt inblandning av arbetsgivarens andra organisationsstrukturer (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda

målet UGT-FSP, punkterna 42 och 43). Det faktum att det rör sig om en tillräckligt självständig enhet vederläggs visserligen inte av att arbetsgivaren ålägger nämnda grupp arbetstagare vissa klart angivna skyldigheter och således har ett starkt inflytande på gruppens verksamhet, dock krävs att gruppen har en viss frihet att organisera och bedriva verksamheten i fråga (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen Hidalgo m.fl., punkt 27).

52 I förevarande fall framgår det, vilket dock måste bekräftas av den nationella domstolen, att de lokala myndigheternas skolanställda TA-personal utgjorde en enhet inom de lokala myndigheternas förvaltning som på ett relativt fritt och oberoende sätt kunde organisera och utföra sina uppgifter bland annat med hjälp av instruktioner från samordnings- och ledningsansvariga medlemmar av nämnda TA-personal.

53 För det tredje och sista ska, beträffande det faktum att den överförda personalen och dess verksamheter integrerades i den offentliga förvaltningen, påpekas att enbart den omständigheten inte innebär att enheten ska undantas från tillämpningsområdet för direktiv 77/187 (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, punkterna 33 och 35). Motsatsen skulle strida mot den rättspraxis som det hänvisas till ovan i punkt 42, enligt vilken en organisation av personer och tillgångar som är tillräckligt strukturerad och oberoende och som kan bedriva en ekonomisk verksamhet genom vilken ett särskilt syfte eftersträvas utgör ett ”företag” i den mening som avses i artikel 1.1 i direktiv 77/187, oberoende av dess rättsliga form och oberoende av hur den finansieras.

54 Domstolen har visserligen, såsom den italienska regeringen har påpekat, slagit fast att ”en omorganisation av den offentliga förvaltningen” eller ”en överföring av förvaltningsuppgifter från en myndighet till en annan” inte omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 77/187, ett undantag som därefter har kodifierats genom artikel 1.1 i detta

direktiv, i dess lydelse enligt direktiv 98/50, och genom artikel 1.1 i direktiv 2001/23, men faktum kvarstår, såsom domstolen redan har slagit fast och generaladvokaten påpekat i punkterna 46–51 i sitt förslag till avgörande, att dessa begrepp är begränsade till de fall där övergången avser verksamhet som innebär myndighetsutövning (domen i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, punkterna 31 och 32 och där angiven rättspraxis).

55 Det framgår visserligen av handlingarna i målet att Ministero övertog de lokala myndigheternas TA-personal inom ramen för en administrativ omorganisation av den offentliga förvaltningen i Italien. Domstolen har dock absolut inte slagit fast att en övergång i samband med en omorganisation av den offentliga förvaltningen aldrig omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 77/187, utan enbart preciserat, i den praxis som den italienska regeringen har åberopat, att varken omorganisationen av den offentliga förvaltningen eller överföringen av förvaltningsuppgifter från en myndighet till en annan i sig och som sådan utgör en övergång av företag i direktivets mening (se domen i det ovannämnda målet Henke, punkt 14, i det ovannämnda målet Mayeur, punkt 33 och i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, punkt 31).

56 Domstolen har bland annat slagit fast att skapandet av en interkommunal sammanslutning och dess övertagande av vissa uppgifter som tillkommer de kommuner som ingår i sammanslutningen har till syfte att effektivisera myndighetsutövningen och således inte kan omfattas av direktiv 77/187 (se domen i det ovannämnda målet Henke, punkterna 16 och 17), samtidigt som den i andra fall har slagit fast att överföring av personal som utövar ekonomisk verksamhet i offentlig förvaltning omfattas av detta direktiv (se, bland annat, domen i de ovannämnda förenade målen Hidalgo m.fl., punkt 24, och domen i det ovanämnda målet Collino och Chiappero, punkt 32).

57 Det finns inga skäl för att utveckla denna rättspraxis i en riktning som innebär att offentliganställda, som åtnjuter ett arbetstagarskydd enligt den nationella lagstiftningen och som överförs till en annan arbetsgivare inom den offentliga förvaltningen,

inte skulle omfattas av den skydd som direktiv 77/187 erbjuder enbart av det skälet att övergången utgör ett led i en omorganisation av nämnda förvaltning.

58 Det ska i det avseendet påpekas att om denna tolkning godtogs, skulle den berörda myndigheten kunna undanta varje överföring av sådana arbetstagare från tillämpningsområdet för direktiv 77/187 genom att helt enkelt göra gällande att övergången utgör ett led i en omorganisation av personalen. Stora arbetstagarkategorier som bedriver ekonomisk verksamhet i den mening som avses i domstolens praxis riskerar därmed att gå miste om det skydd som föreskrivs i nämnda direktiv. Detta resultat är knappast förenligt vare sig med ordalydelsen i artikel 2 däri, enligt vilken överlåtaren och förvärvaren kan utgöras av varje fysisk eller juridisk person i egenskap av arbetsgivare, eller med behovet, med hänsyn till det i direktivet eftersträvade målet att uppnå ett socialt skydd, att undantag från tillämpningen av direktivet ska tolkas restriktivt (se, med avseende på direktiv 2001/23, dom av den 11 juni 2009 i mål C-561/07, kommissionen mot Italien, REG 2009, s. I-4959, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

59 Det ska slutligen understrykas att en tillämpning av bestämmelserna i direktiv 77/187 i sådana situationer som den i det nationella målet inte påverkar medlemsstaternas möjlighet att effektivisera sin offentliga förvaltning. Tillämpligheten av nämnda direktiv ska endast hindra att arbetstagare som byter arbetsgivare enbart till följd av övergången ska hamna i en mindre fördelaktig situation än den han eller hon befann sig i före övergången. Det framgår sålunda av fast rättspraxis, och även av artikel 4 i direktiv 77/187, att direktivet inte hindrar medlemsstaterna från att låta arbetsgivarna vidta en sådan ändring i ett anställningsförhållande som är till nackdel för arbetstagaren vad särskilt avser arbetstagarens skydd mot uppsägning samt lönevillkor. Direktivet innebär endast ett förbud mot att sådana ändringar görs i samband med och på grund av övergången (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 10 februari 1988 i mål 324/86, Foreningen af Arbejdsledere i Danmark, kallat Daddy's Dance Hall, REG 1988, s. 739, punkt 17, svensk specialutgåva, volym 9, s. 357, av den 12 november 1992 i mål C-209/91, Watson Rask och Christensen, REG 1992, s. I-5755, punkt 28, och domen i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, punkt 52).

Huruvida det ska anses ha skett en ”övergång” ”till följd av avtal eller fusion” i den mening som avses i direktiv 77/187

60 Det avgörande kriteriet för att fastställa om det föreligger en ”övergång” av företag i den mening som avses i artikel 1.1 i direktiv 77/187 är huruvida den aktuella enheten behåller sin identitet efter det att den har övertagits av den nya arbetsgivaren (se, bland annat, dom av den 18 mars 1986 i mål 24/85, Spijkers, REG 1986, s. 1119, punkterna 11 och 12, och domen i det ovannämnda målet UGT-FSP, punkt 22).

61 Om enheten är operativ utan betydande tillgångar, kan frågan huruvida en sådan enhet bibehåller sin identitet sedan den transaktion som den är föremål för har utförts, inte vara beroende av att sådana beståndsdelar har överlåtits (domen i de ovannämnda förenade målen Hernández Vidal m.fl., punkt 31, domen i de ovannämnda förenade målen Hidalgo m.fl., punkt 31, och domen i det ovannämnda målet UGT-FSP, punkt 28).

62 I detta fall, vilket enligt vad som har konstaterats ovan i punkt 50 är det som är relevant i det nationella målet, bibehåller den aktuella personalstyrkan sin identitet när den nya arbetsgivaren fortsätter verksamheten och övertar en huvuddel – i förhållande till antal och kompetens – av nämnda personalstyrka (se domen i de ovannämnda förenade målen Hernández Vidal m.fl., punkt 32, och domen i det ovannämnda målet UGT-FSP, punkt 29).

63 Uttrycket ”[till följd av avtal] eller fusion” som även återfinns i artikel 1.1 i direktiv 77/187 har domstolen, till följd av såväl skillnaderna i de olika språkversionerna av detta direktiv som skillnaderna mellan olika nationella lagstiftningar med avseende på de begrepp som dessa hänvisar till, försökt ge en tillräckligt flexibel tolkning för att direktivets målsättning att skydda arbetstagarna vid byte av arbetsgivare ska kunna uppnås (dom av den 19 maj 1992 i mål C-29/91, Redmond Stichting, REG 1992, s. I-3189, punkterna 10 och 11, svensk specialutgåva, volym 12, s. 87, av den 7 mars 1996 i de förenade målen C-171/94 och C-172/94, Merckx och Neuhuys, REG 1996, s. I-1253, punkt 28, och domen i det ovannämnda målet Jouini m.fl., punkt 24). Det framgår således av rättspraxis att den omständigheten att övergången sker till följd av ensidiga myndighetsbeslut och inte genom ett avtal inte utesluter att

direktivet är tillämpligt (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Redmond Stichting, punkterna 15–17, domen i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, punkt 34, och domen i det ovannämnda målet UGT-FSP, punkt 25).

64 Den italienska regeringen har, utan att för den skull ifrågasätta vare sig den rättspraxis som det hänvisas till ovan i punkterna 60–63 eller den omständigheten att den aktuella övergången grundar sig på lag nr 124/99 och därmed på ett ensidigt myndighetsbeslut, anfört att den italienska statens övertagande av den berörda personalstyrkan i förevarande fall inte var annat än frivillig, eftersom de personer som ingick i nämnda personalstyrka kunde välja att behålla sin anställning vid den lokala myndighet de kom ifrån. Under dessa omständigheter rör det sig inte om en övergång i den mening som avses i direktiv 77/187.

65 Detta yttrande från den italienska regeringen grundar sig emellertid på en faktisk premiss som motsägs av såväl beslutet om hänskjutande som lag nr 124/99. Det framgår bland annat av artikel 8.2 i sistnämnda lag att enbart den TA-personal vars kvalifikationer och tjänstebeskrivningar inte hade någon motsvarighet hos förvärvaren kunde välja att stanna kvar hos sin ursprungliga arbetsgivare. Det framgår av denna bestämmelse, och av lydelsen i de övriga bestämmelserna i nämnda artikel 8, att de lokala myndigheternas skolanställda TA-personal, som kollektiv, i princip var underkastade övergången.

66 Av det anförda följer att den första frågan ska besvaras enligt följande. När en offentlig myndighet i en medlemsstat övertar personal som är anställd vid en annan offentlig myndighet och som har till uppgift att tillhandahålla kompletterande service till skolor, inbegripet bland annat underhållsarbete och administrativt bistånd, rör det sig om en övergång av företag som omfattas av direktiv 77/187, när nämnda personal utgörs av en strukturerad grupp anställda som är skyddade i egenskap av arbetstagare enligt nämnda medlemsstats nationella lagstiftning.

Den andra och den tredje frågan

67 Den nationella domstolen har ställt den andra och den tredje frågan, vilka skall prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel 3 i direktiv 77/187 ska tolkas så, att förvärvaren ska fastställa lönen till arbetstagare som varit föremål för en övergång i den mening som avses i nämnda direktiv med beaktande av nämnda arbetstagares anställningstid hos överlåtaren.

68 Det ska inledningsvis undersökas om domen i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, i vilken domstolen tog ställning till en fråga om anställningstid i samband med övergång av företag och till vilken såväl sökanden i det nationella målet som den italienska regeringen hänvisar i sina skriftliga yttranden, är relevant i en sådan situation som avses i det nationella målet.

69 Av nämnda rättspraxis framgår att även om de övertagna arbetstagarnas anställningstid hos överlåtaren inte i sig utgör en rättighet som dessa arbetstagare kan göra gällande gentemot sin nya arbetsgivare, ligger den dock, i förekommande fall, till grund för vissa rättigheter av ekonomisk natur som arbetstagarna åtnjuter, och det är dessa rättigheter som i princip ska bibehållas av förvärvaren på samma sätt som hos överlåtaren (se domen i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, punkt 50).

70 Samtidigt som det påpekas att förvärvaren, i andra fall än vid företagsövergångar och i den mån det enligt nationell rätt är tillåtet, kan ändra lönevillkoren till nackdel för arbetstagarna, slog domstolen fast att artikel 3.1 i direktiv 77/187 ska tolkas så, att förvärvaren vid beräkningen av rättigheter av ekonomisk natur är skyldig att beakta den övertagna personalens sammanlagda anställningstid så vitt denna skyldighet följde av anställningsförhållandet mellan denna personal och överlåtaren och i enlighet med de villkor som gällde inom ramen för detta förhållande (domen i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, punkterna 51 och 52).

71 I målet mellan Ivana Scattolon och Ministero är det utrett att den övertagna personalens och överlåtarens rättigheter och skyldigheter reglerades i ett kollektivavtal, nämligen kollektivavtalet för anställda vid lokala myndigheter, vars tillämplighet från och med den 1 januari 2000, vilket är datumet för övergången, ersattes med det kollektivavtal som gällde hos förvärvaren, nämligen kollektivavtalet för anställda inom skolväsendet. Under dessa omständigheter kan, till skillnad från vad som eventuellt var fallet i det mål som gav upphov till domen i det ovannämnda målet Collino och Chiappero, den begärda tolkningen av direktiv 77/187 inte enbart avse artikel 3.1 däri utan även, såsom generaladvokaten har angett i punkt 75 i sitt förslag till avgörande, artikel 3.2 i samma direktiv, eftersom sistnämnda bestämmelse rör bland annat den situation i vilken tillämpningen av ett hos överlåtaren gällande kollektivavtal överges till förmån för ett hos förvärvaren giltigt kollektivavtal.

72 Enligt artikel 3.2 första stycket är förvärvaren bunden av villkoren i löpande kollektivavtal på samma sätt som överlåtaren var bunden av dessa villkor till dess att avtalets giltighetstid har löpt ut eller ett nytt kollektivavtal har börjat gälla. I artikel 3.2 andra stycket tilläggs att medlemsstaterna får begränsa den period under vilken de ska vara bundna av ett sådant avtal, med det förbehållet att den inte får vara kortare än ett år.

73 Såsom domstolen redan har slagit fast innebär inte bestämmelsen i artikel 3.2 andra stycket i direktiv 77/187 att det första stycket i nämnda artikel förlorar sin mening. Detta andra stycke hindrar således inte att arbetsvillkor i ett kollektivantal som den berörda personalen omfattas av upphör att vara tillämpliga innan ett helt år har gått efter övergången, eller till och med direkt vid tidpunkten för övergången, när någon av de situationer som beskrivs i artikel 3.2 första stycket är för handen, det vill säga när avtalets giltighetstid har löpt ut eller ett nytt kollektivavtal har börjat gälla (se dom av den 9 mars 2006 i mål C-499/04, Werhof, REG 2006, s. I-2397, punkt 30, och, med avseende på artikel 3.3 i direktiv 2001/23, dom av den 27 november 2008 i mål C-396/07, Juuri, REG 2008, s. I-8883, punkt 34).

74 Bestämmelsen i artikel 3.2 första stycket i direktiv 77/187, enligt vilken ”förvärvaren [ska] vara bunden av villkoren i löpande kollektivavtal på samma sätt som överlåtaren var bunden av dessa villkor till dess att … ett nytt kollektivavtal har börjat gälla”, ska förstås på så sätt att förvärvaren har rätt att redan vid tidpunkten för övergången tillämpa de arbetsvillkor som följer av ett hos förvärvaren giltigt kollektivavtal, inklusive lönevillkor.

75 Det framgår av det anförda att direktiv 77/187 visserligen ger förvärvaren och andra avtalsparter en viss frihet att organisera de övertagna arbetstagarnas löneintegration så att den på ett lämpligt sätt kan anpassas till omständigheterna vid övergången i fråga, men det valda tillvägagångssättet måste trots allt vara förenligt med målsättningen med nämnda direktiv. Denna målsättning består enligt fast rättspraxis främst i att förhindra att de arbetstagare som berörs av övergången hamnar i en mindre fördelaktig situation enbart på grund av övergången (dom av den 26 maj 2005 i mål C-478/03, Celtec, REG 2005, s. I-4389, punkt 26 och där angiven rättspraxis, och, med avseende på direktiv 2001/23, beslut av den 15 september 2010 i mål C-386/09, Briot, punkt 26).

76 Utnyttjandet av möjligheten att med omedelbar verkan ersätta villkor som de överförda arbetstagarna omfattas av enligt ett hos överlåtaren gällande kollektivavtal, med de villkor som föreskrivs i ett hos förvärvaren gällande kollektivavtal, kan således inte ha till syfte eller verkan att pålägga nämnda arbetstagare villkor som, totalt sett, är mindre gynnsamma än de som var tillämpliga före övergången. Annars kunde det lätt bli så att målet med direktiv 77/187 inte kunde uppnås inom alla de sektorer som regleras av kollektivavtal, vilket skulle undergräva direktivets ändamålsenliga verkan.

77 Direktiv 77/187 kan däremot inte med framgång göras gällande för att uppnå en förbättring av rådande lönevillkor eller andra arbetsvillkor i samband med en företagsövergång. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 94 i sitt förslag till avgörande,

hindrar heller inte nämnda direktiv att lönevillkoren mellan övertagna arbetstagare och dem som, vid tidpunkten för övergången, redan var anställda hos förvärvaren i viss mån skiljer sig åt. Även om andra rättsliga instrument och principer kan vara relevanta för prövningen av huruvida sådana skillnader är lagenliga, har direktivet för sin del endast till syfte att hindra att arbetstagare som vid en övergång byter arbetsgivare, enbart till följd av övergången, hamnar i en mindre fördelaktig situation än den de tidigare befann sig i.

78 Det är i förevarande fall utrett att överföringen av de lokala myndigheternas TA-personal till Ministero har fastställts i de rättsakter genom vilka artikel 8.2 i lag nr 124/99 genomförs, på så sätt att det vid Ministero gällande kollektivavtalet, det vill säga kollektivavtalet för anställda inom skolväsendet, var tillämpligt på den övertagna personalen från tidpunkten för övergången, utan att de senare för den skull placerades i en lönegrad motsvarande den anställningstid som de haft hos överlåtaren.

79 Det förhållandet att Ministero, i stället för att till fullo beakta nämnda anställningstid som sådan, har beräknat en fiktiv anställningstid för varje överförd arbetstagare, var avgörande vid fastställandet av de lönevillkor som hädanefter var tillämpliga på den överförda personalen. Enligt kollektivavtalet för anställda inom skolväsendet beror nämligen lönegrader och löneutveckling till stor del på anställningstiden, såsom den beräknas och erkänns av Ministero.

80 Det är även utrett att de uppgifter som de lokala myndigheternas TA-personal utförde i de offentliga skolorna före övergången liknade, eller till och med var identiska med, de uppgifter som den vid Ministero anställda TA-personalen utförde. Den anställningstid som en medlem av den överförda personalen förvärvat hos överlåtaren hade kunnat kvalificeras som likvärdig med den som förvärvats av en medlem av TA-personalen som hade samma tjänstebeskrivning och som, före övergången, var anställd hos Ministero.

81 Under dessa förhållanden, med hänsyn till möjligheten att med hjälp av ett om så bara partiellt erkännande av den överförda personalens anställningstid förhindra att dessa arbetstagare drabbas av en påtaglig lönesänkning i förhållande till deras situation omedelbart före övergången, vore det oförenligt med ändamålet med direktiv 77/187, såsom anges ovan i punkterna 75–77, att inte beakta nämnda anställningstid i den utsträckning som behövs för att på ett ungefär kunna bibehålla den lönenivå som nämnda arbetstagare hade hos överlåtaren (se, analogt, dom av den 11 november 2004 i mål C-425/02, Delahaye, REG 2004, s. I-10823, punkt 34).

82 Det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida Ivana Scattolon drabbades av en sådan lönesänkning när hon överfördes. I det syftet ankommer det på nämnda domstol att bland annat beakta Ministeros argument, att den beräkning som definieras ovan i punkt 79 var ägnad att säkerställa att den berörda TA-personalen inte hamnade i en, totalt sett, mindre fördelaktig situation än den de befann sig i närmast före övergången.

83 Av det anförda följer att den andra och den tredje frågan ska besvaras enligt följande. När en övergång i den mening som avses i direktiv 77/187 leder till att ett hos förvärvaren gällande kollektivavtal omedelbart blir tillämpligt på de överförda arbetstagarna och lönevillkoren i nämnda kollektivavtal bland annat är kopplade till anställningstid, utgör artikel 3 i nämnda direktiv hinder för att de överförda arbetstagarna drabbas av en påtaglig lönesänkning i förhållande till deras situation närmast före övergången, på grund av att deras anställningstid hos överlåtaren – som kan jämställas med anställningstiden för arbetstagare hos förvärvaren – inte beaktas vid den första inplaceringen i lönegrad hos förvärvaren. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida en sådan lönesänkning ägde rum i samband med den aktuella övergången.

Den fjärde frågan

84 Med hänsyn till svaret på den andra och den tredje frågan saknas anledning att pröva huruvida den aktuella nationella lagstiftningen, såsom den har tillämpats på Ivana Scattolon, strider mot de principer som den hänskjutande domstolen har hänvisat till i sin fjärde fråga. Det saknas således anledning att besvara den sista frågan.

Rättegångskostnader

85 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

1) När en offentlig myndighet i en medlemsstat övertar personal som är anställd vid en annan offentlig myndighet och som har till uppgift att tillhandahålla kompletterande service till skolor, inbegripet bland annat underhållsarbete och administrativt bistånd, rör det sig om en övergång av företag som omfattas av rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter, när nämnda personal utgörs av en strukturerad grupp anställda som är

skyddade i egenskap av arbetstagare enligt nämnda medlemsstats nationella lagstiftning.

2) När en övergång i den mening som avses i direktiv 77/187 leder till att ett hos förvärvaren gällande kollektivavtal omedelbart blir tillämpligt på de överförda arbetstagarna och lönevillkoren i nämnda kollektivavtal bland annat är kopplade till anställningstid, utgör artikel 3 i nämnda direktiv hinder för att de överförda arbetstagarna drabbas av en påtaglig lönesänkning i förhållande till deras situation närmast före övergången, på grund av att deras anställningstid hos överlåtaren – som kan jämställas med anställningstiden för arbetstagare hos förvärvaren – inte beaktas vid den första inplaceringen i lönegrad hos förvärvaren. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida en sådan lönesänkning ägde rum i samband med den aktuella övergången.

Underskrifter